

Ünnepi beszéd

Keszthely, 2010. október 23

1956. október 23-a, Keszthelyen sokak számára éppen olyan nap volt, mint az azt megelőzők. Másnap, október 24-én, reggel azután nyilvánvaló lett, hogy az országban, elsősorban Budapesten valami rendkívüli történt, mert a megszokott reggeli műsor helyett a rádióban csak zenét lehetett hallani. Az órákőzti szünetekben izgatottan kérdeztük egymástól a híreket. Különleges hírekkel szolgált az az iskolatársunk, aki tudott németül, és a bécsi rádióból tudta meg, hogy Budapesten, előző este a lengyelek iránt érzett rokonszerv felvonulás tüntetésbe, majd lövöldözésbe torkollott. Aznap az órákat még megtartották, orosz órán tanfelügyelő látogatta meg az osztályt.

Az elmondott emlékek saját emlékeim, ugyanis 1956 októberében a Keszthelyi Vajda János Gimnázium IV. osztályos tanulója voltam.

A következő napon, október 25-én, már alig lehetett tanításról beszélni. A Fő-téren, és az Akadémia körül – ma Pannon Egyetem, Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kara – magyar katonák által vezetett tankok jelentek meg. Híre ment a gimnáziumban, hogy a Mezőgazdasági Akadémián fontos megbeszélések, gyűlések követik egymást, ezért déltájban többen átmentünk az Akadémiára. A tömeg és a tenni akaró lelkesedés egyre nőtt, majd kora délután szinte kipattantak a kapuk, és Keszthely város polgárai megindultak, hogy kifejezzék a zsarnokság elleni haragjukat, és a szabadság iránti vágyukat. A Fő-téren pillanatok alatt romokban, a földön hevert a szovjet Vörös Hadsereg emlékmű. A lelkes tömeg elindult a Balaton Múzeum irányába. Útközben az emberek összetörtek minden – a kommunista diktatúrára emlékeztető – ötágú vörös csillagot. Jól emlékszem arra, hogy a posta bejáratánál kis, feketére festett üvegtáblára volt felírva, Magyar Posta. A tábla sarkában lévő vörös csillag miatt ez a tábla is pillanatok alatt, összetörve hevert a földön. A leányiskola bejárata feletti óriási, fémből készült vörös csillag hatalmas robajjal zuhant le, és ugyanabban a pillanatban, a bejárat felett, az iskola homlokzatán megjelent a Szűz Mária szobor.

Gondolom, hogy az ünneplők között vannak olyan kortársak, akik tovább tudnák sorolni ennek a különleges felvonulásnak a boldogító emlékeit. 1956 októberét megelőzően kötelezően vonultunk fel különböző állami ünnepeken, április 4-én, május 1-én. Az október 25-i felvonulás teljesen más volt, lelkesült volt, forradalmi volt: senki sem szervezte. Akik önkéntesen összegyűltek és felvonultak, azok a vörös csillag által jelképezett korszaknak, a kommunizmusnak akartak véget vetni.

A Balaton Múzeumból hamar előkerült Festetics György féltve őrzött szobra és előkerült egy autó is, amellyel a szobrot a Fő-térre vitték, és a ledöntött szovjet emlékmű elé helyezték el. Meghallgattuk a Nemzeti dalt és elénekeltük a Himnusz, majd mindenki hazasietett, hogy a rádióból friss híreket halljon a budapesti és az országos eseményekről.

A következő napok mindegyikére jutott valami újdonság. Felnőttek és diákok egyaránt ízlelgették az új életformát, a szabadság ízét. Megjelent a Keszthelyi Újság. A fővárosban tanuló keszthelyi diák jött haza bekötött karral, puskagolyó szaggatta lóden kabátban. A Mezőgazdasági Akadémia hallgatóival együtt örködtünk esténként a város biztonsága felett, terveztük a reménybeli jövőt. Gimnazista társainkkal díszőrséget álltunk a Festetics szobor előtt. November 1-én „Az elesetteknek az élők, akik talán holnap halnak meg a szabadságért” felirattal felavattuk a Fehér ember szobrot.

A Keszthelyi Újság november 1-i száma a IV. osztályos gimnazistákról ír. Idézem: „Míg Pesten ezrek vére folyik hazánk újjászületéséért, itt tétlenül nézzük harcukat. Nem a magunk hibájából, mert a lelkesedés, az akarat egyre nagyobb méreteket ölt, de sajnos nagyon fiatalok vagyunk. Amit tudunk, itt is megcsináljuk, de keveselljük ezt a munkát a nagy ügy érdekében. Ez vezetett ahhoz, hogy a keszthelyi gimnázium IV. osztályának kezdeményezésére elhatározzuk, hogy ha véget érnek a harcok, 25-30 tagú csoporttal Pestre utazunk, és felajánljuk kétkezi munkánkat fővárosunk újjáépítésre.” A keszthelyi gimnazisták lelkes tervezésében kifejezésre jut az összetartozás, az a hazaszeretet, boldog reménység és tettvágy, ami akkor hazánkat jellemezte.

A gyönyörű, forradalmi napok végét mindenki ismeri. Ki személyes élményként, ki a történelemkönyvekből. Emlékszem a szovjet tankra a Balaton utca felső végénél, a postával szemben, és a géppuskával idegesen körbe forgó katonára, félelmetes volt.

November 4-e után a negyedik osztályok számára hamarosan megkezdődött a rendszeres tanítás, a többiek számára a kényszerszünet tovább tartott. A Fehér ember szobor még sokáig emlékeztette a keszthelyieket a forradalom napjaira – bár a hivatalos szóhasználat akkor már egyre inkább sajnálatos októberi eseményeknek, majd ellenforradalomnak nevezte a forradalmat. Egy nap azután hirtelen eltűnt a Fehér ember. Elkecseregetten ment tovább az élet, indultak a letartoztatások, egyre többen hagyták el az országot.

A megtorlásokból Keszthelyen nem egyformán jutott a gimnazistáknak és az akadémistáknak. A forradalom keszthelyi eseményeiben történt részvétel miatt az akadémisták és tanáraik közül soknak törték ketté karrierjét, sokan börtönbe kerültek vagy

el kellett menekülniük az országból.

A gimnazisták viszont kimaradtak a megtorlásokból. A régi rend visszaállítói a vezetők, az idősebb forradalmárok után kutattak, őket fogták el, ítélték el, vagy ők voltak kénytelenek elmenekülni.

Mindezt azért mondhatom el, mert 1956 januárjában egy alföldi városból költöztem szüleimmel és testvéreimmel Keszthelyre. A forradalom alatt és után élénk levelezésben álltam korábbi osztálytársaimmal. Tőlük tudtam meg, hogy ott, abban a városban, ahol a gimnázium volt a legmagasabb szintű oktatási intézmény, ott a gimnázium tanárai közül kerültek börtönbe a forradalmi események vezetői. Büntetésként, sok gimnazista diák számára vált végleg lehetetlenné a továbbtanulás.

Korábbi osztálytársaim nevében is Keszthely nyilvánossága előtt szeretném elmondani, hogy akkor, minden bizonnyal, a gazdaságok szenvedése váltotta meg a mi szabadságunkat. Nekik köszönhattuk, hogy a rezi erdőbe való menekülés helyett mi, gimnazisták, már november végén újra gimnáziumba járhattunk, készülhattunk az érettségire, az életre. Miránk, keszthelyi gimnazistákra, nem sújtott le a számonkérés pallosa.

A megtorlás még évekig tartott. Tanácsos volt 1956 októberéről egyáltalán nem beszélni, a félelem némasága ülte meg a családokat. Egy ország emlékezetéből próbálták kitörölni a forradalmat. Az emberek jogos félelmét jól mutatta, hogy a forradalom alatt készített, és több, Keszthelyen megjelent kiadványban is bemutatott fényképek közül az egyik, amelyiken több gimnazista áll díszőrséget a Festetics szobor körül, sokáig csak olyan formában volt – nagy titokban – látható, hogy az arcokat az amatőr fényképész kitakarta. A fényképész november 4-e után a negatívokat nem akarta megsemmisíteni, de semmiképpen sem akart ártani azoknak a fiataloknak, akik ott álltak a szobor körül.

Az elkövetkező években a magyar forradalom világhíre mellett az itthoni életünk, úgymond, normalizálódott. A normalizálódásnak viszont nagy ára lett. A gyors leszámolás, bebörtönzések, titkos bírósági ítéletek, titokban tartott kivégzések után, az ország vezetője meghirdette az „Aki nincs ellenünk, az velünk van” politikát. A korábbi, 1956 előtti jelmondathoz képest – „Aki nincs velünk, az ellenünk van” az új jelmondat lényeges változást, viszonylagos és látszólagos biztonságot nyújtott, a bebörtönzések, kényszermunka táborok, kitelepítések nem ismétlődtek meg. Ennek a biztonságnak az ára azonban erkölcsi elbizonytalanodás és reménytelen szürkesség lett. Azt, hogy mit gondolunk, mit tartunk jónak, szépnek, követendőnek, azt valahol belül kellett viselnünk. Rejtőzködő emberek

országává váltunk. Az egész országra kiterjedt a besúgó és megfigyelő rendszer, amelynek méreteiről és romboló hatásáról csak napjaink történetéből kezdünk tájékozódni és megdöbbenni. Fagyos félelem lett úrrá a magyarokon.

Elmondható, hogy az emberek újból a túlélésre rendezkedtek be. Igyekeztek elfelejteni mindazt a szennyet, ami a felszín alatt húzódott, és élvezték mindazt a viszonylagos előnyt, amit 1956 októberével, a fegyveres ellenállással az ország kivívott magának.

1956 októberének követeléseit 1989 valósította meg.

1989 után a következő lényeges fordulat hazánk életében az idei esztendő, 2010. Az áprilisi országgyűlési választások után nem sokkal az Országgyűlés szentesítette a Nemzeti Együttműködési Nyilatkozatot. Eszerint közös jövőnk tartóoszlopai: a munka, az otthon, a család, az egészség és a rend.

Ezek közül az általam vezetett Nemzeti Erőforrás Minisztérium feladata az otthon, a család és az egészség feltételeinek megteremtése.

Mi az erőforrás? Az erőforrás az egészséges, tanult, művelt, társaival együttérző, testileg és lelkiileg is edzett, autonóm ember. Az ilyen emberekkel lehet hatékonyan működtetni versenyképes, sikeres gazdaságot, amely alapfeltétele a munkahelyek megteremtésének. Az új oktatási programunk, - a gyermekek tehetségének kimunkálása mellett - harmonikus és etikus személyiség kialakítását is segíti. Reményeink szerint ez lehetővé teszi, hogy a felnövő nemzedékben megvalósuljon a tisztelet kultúrája, amely az emberi méltóság, az élet, az élő világ tiszteletén nyugszik. Ez a kultúra a felelősség, a széles látókör és a jövőbe tekintés kultúrája. E kultúra légkörében megszülethetnek azok a gyermekek is, akikre szüleik vágnak, és akik a nemzet igazi kincse, jövőbeli erőforrása lesznek. Az erkölcsi és kulturális hagyományok felemelése és megtartása erősíti és gazdagítja a nemzetet, ezáltal gazdasági felemelkedésünkhöz is hozzájárul.

Befejezésül szeretném méltatni az előttünk álló szobrot, elmondani azt a hatást, amit rám tett, amikor évekkel ezelőtt, első alkalommal megnéztem, körüljártam. A szobor egyértelműen Keszthelyé, hisz a Dárius minden kincsénél értékesebb Fehér embert idézi meg. Érdekes körüljárni, mert így a két tömb közötti rés, - amely balról nézve kettéválasztja a szobrot, de jobbról nézve már nem látható, s így a szobor egységét nem zavarja meg – jelképezheti azokat az évtizedeket, amelyek alatt 1956 októberének az emléke darabokra tört, de fennmaradt. Egy körbejárásnyi idő kellett ahhoz, hogy kockázat nélkül emlékezzünk, s a 12 nap eseményeit, élményeit elmondhassuk gyerekeinknek, unokáinknak.

Köszönöm, hogy együtt ünnepelhetünk, köszönöm, hogy meghallgattak.